

¿Quan ens vindran a buscar?

Kathy Clark. «La Casa de l'Àngel de la Guarda (Guardian Angel House / What if They Find Us?)». Traducció d'Anna Alsina. Col·lecció Viscut. Editorial Bambú-Casals. Barcelona, 2011. A partir 12 anys. Pàgines: 241. Preu paper: 8 €.

Segurament que els editors de l'edició anglesa d'aquesta novel·la, basada en fets reals, van optar per canviar-li el títol (*What if They Find Us? / Quan ens vindran a buscar?*) perquè —tenint en compte el corrent fantasmal i vampiresc de moda— el títol original, *La Casa de l'Àngel de la Guarda*, els devia semblar que podia induir a pensar que es tractava d'una proposta més aviat de gènere gòtic.

Res més lluny, malgrat que el nazisme, de fet, tingui també molt de tenebrós i gòtic. L'autora Kathy Clark (Budapest, Hongria, 1953), resident actualment a Kanata, Canadà, on va emigrar de petita, per reunir-se amb els seus pares, després que aquests fugissin de la repressió bèl·lica de la URSS, arran de la Revolució d'Hongria del 1956 —un moviment de llibertat frustrada propiciat pels primers dissidents del règim un cop mort Stalin—, ha refet la història que van viure la seva mare i la seva tieta (les protagonistes de la novel·la, Vera i Susan), dues de les 120 nenes jueves que, entre el 1944 i 1945, van recollir refugiades d'amagat les monges del convent catòlic de la Casa de l'Àngel de la Guarda, de Budapest, al mont Gellert, enlairat a la banda muntanyosa, Buda, separada, pel riu Danubi, de la part plana, Pest, al costat occidental, un riu amb set ponts, la majoria dels quals van ser volats, primer pels nazis i, finalment, pels russos que van alliberar Hongria.

Va ser després d'haver vist un documental de la cineasta hongaresa Anna Merei sobre aquest convent —clausurat durant el règim comunista fins a la caiguda del Mur el 1989—, en les entrevistes del qual participaven com a testimonis supervivents Susan i Vera, que l'autora va refer la història d'aquells dies d'infància trencada de la seva mare i la seva tieta. L'autora va viatjar també a Hongria per conèixer els espais físics on ella mateixa havia nascut i convertir el relat en un material literari de la memòria.

Kathy Clark, que confessa que, malgrat el seu origen jueu, un cop al Canadà, es va convertir al catolicisme als 24 anys, cosa que li permet calibrar millor les afinitats i diferències entre les dues religions, divideix la novel·la en quatre parts, en plena Segona Guerra Mundial, des del desembre del 1943 a l'estiu del 1945, la major part del temps, dins el convent, situat molt a prop de la fortalesa nazi que dominava la ciutat, a l'abast, doncs, de qualsevol sospita si es detectava el moviment de les criatures, i a l'abast també dels bombardejos més hostils a l'hora del desenllaç.

Des de dins, però, l'autora va reflectint tota l'angoixa que es viu també a fora on els homes jueus de Budapest són enviats primer a presumptes camps de treball i on les dones i criatures, recloses en el gueto, són finalment traslladats en camions o combois a altres

campes que en aquell moment s'ignorava encara que eren els camps d'extermini.

Hi ha, doncs, un parell de visions del conflicte des dels ulls de les petites Susan i Vera: el risc del grup de monges del convent que es juguen la vida i també la vida de les 120 nenes amagades si fossin descobertes pels nazis, malgrat que el convent estigués sota la protecció neutral sueca, i la tragèdia dels avis, pares i germans hongaresos de les nenes, molts dels quals cauen en mans de la barbàrie nazi, sobretot quan l'exèrcit de Hitler es comença a veure arraconat i assetjat, en aquest cas per les tropes russes.

L'autora compensa, en un equilibri de sentiments, la por i la superació de la mateixa por. I tenint en compte que ho fa en un paisatge tan reclus com pot semblar el d'un convent, aconsegueix que el lector visqui emocionalment tant els pitjors moments de perill que passen les monges i les nenes jueves, com els fugaços moments de felicitat que aprofiten totes elles com si el convent fos una bombolla que els protegeix de qualsevol mal exterior: el repartiment de feines domèstiques, les celebracions religioses, el respecte pels ritus jueus de les petites, el conreu de l'hort, els cops a la portalada dels nazis, l'escorcoll del convent, l'assassinat d'una de les monges per voler protegir precisament les protagonistes Susan i Vera...

Novel·la documental que ve a omplir una mica més allò que sembla equivocadament que ja hagi estat ple del tot, com és la memòria de l'Holocaust. Malgrat els nombrosos testimonis històrics, literaris, cinematogràfics i televisius sobre els actes criminals nazis de mitjan segle XX, recollits en els últims anys, sempre hi ha una escletxa per tornar a recordar-ho perquè cada supervivent de l'Holocaust és, per ell mateix, una història única i intransferible, com la història de les dues petites germanes hongareses, Vera i Susan, que, després de sortir del convent, malgrat que recuperen el seu pare envellit però viu i la seva mare malalta, malgrat que perden el seu germà mort i que la família es veu desposseïda de les seves pertinences, de la casa on vivien, dels petits records, com un dels quadres que pintava la mare i que la nova llogatera del pis no els vol donar, treuen forces d'on potser sembla increïble que encara n'hi hagi per remuntar el seu futur. Susan i Vera, ara àvies i besàvies, encara viuen al Canadà. Però els records de la seva infància a Budapest i el mesos de refugi al convent del mont Gellert els han acompanyat per sempre, de la mateixa manera que ara poden acompanyar, com si fos també una mica seva, els lectors d'aquesta història.
